

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้แก่ พสกนิกรหลังจากเสด็จนิวัตพระนครแล้ว ๑ ปี เมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาค ต่าง ๆ โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดาร ทอดพระเนตรเห็นความขาดแคลน ออดอยากไร้ทั่วไ้ไป แม้ รัฐบาลจะได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติออกมาเพื่อแก้ไข้ปัญหาของประเทศหลายฉบับ ก็ตาม คนไทยนับ ๑๐ ล้าน ในชนบทยังล้าหลัง มีชีวิตไม่อุดมสมบูรณ์ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ด้วยความลำบาก ขาดทั้งความรู้และปัจจัย อันได้แก่ น้ำ ที่ดินทำกิน ไร่การศึกษาและมิได้รับการ เหลียวแลด้านสาธารณสุข ทำให้ถูกเบียดเบียนด้วยโรคภัยไข้เจ็บ แม้ภาพรวมการพัฒนาทาง เศรษฐกิจของประเทศจะดีขึ้น แต่ฐานะของชาวชนบทมิได้ติดตามไปด้วย เนื่องจากการพัฒนามิได้ไป ถึงกลุ่มชนเหล่านั้นอย่างแท้จริง หากปล่อยให้สถานการณ์เช่นนี้มีอยู่ ย่อมเป็นการทำลายความมั่นคง ทางสังคมและการเมืองของประเทศ

ทรงระลึกว่า พระองค์คือคนไทยที่ต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกับคนไทยทุกคนทั่วประเทศ มีหน้าที่ ปกป้องอธิปไตยและแผ่นดินไทยไว้อย่างสุดกำลังเหมือนคนไทยทั่วไป ในฐานะทรงเป็นสถาบัน หลักของชาติที่จะนำความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่ประชาชนชาวไทย ทรงยึดหลักการ ๒ ประการ คือ ธรรมราชา และ ปิตุราชา อย่างเข้มงวด ทรงลงไปสัมผัสคลุกคลีกับประชาชนตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๙๕ เป็นต้นมา ระยะเวลา เริ่มต้นจากบริเวณใกล้เคียงกับพระราชฐาน แล้วประทับแรมในภูมิภาค จากนั้นค่อย ๆ ขยายความช่วยเหลือประชาชนไปเรื่อย ๆ จนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ราษฎรมี ความทุกข์ร้อนที่ใด ถ้าทรงทราบ จะทรงรีบเสด็จพระราชดำเนินไปที่นั่นทันที ไม่ว่าจะอยู่ใกล้ไกล หรือยากลำบากทุรกันดาร

พระราชจริยวัตรในการเสด็จแปรพระราชฐานไปที่ต่าง ๆ เพื่อสอดส่องทุกข์สุขอาณาประชาราษฎร์ ทรงแก้ไข้ปัญหาหลากหลายอันเป็นอุปสรรคของการดำรงชีวิต และการพัฒนาประเทศให้เจริญ ก้าวหน้านั้น พระราชประสงค์ที่จะให้พวงชนชาวไทยทุกภูมิภาคมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถอยู่ได้ ด้วยการพึ่งตนเอง ในเบื้องต้นให้มีความพอกิน พอกิน และพัฒนาให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปตามลำดับ

ทรงรักษาสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร อนุรักษ์ดิน ปลูกป่า ส่งเสริมการอาชีพ ฯลฯ โดย ก่อตั้งโครงการพัฒนาต่าง ๆ เป็นจำนวนมากกว่า ๓,๐๐๐ โครงการ ซึ่งแนวทางการพัฒนานั้น พระราชทานพระราชดำรัสดังนี้

“การพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือ ความพอกิน พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตาม หลักวิชา เมื่อได้พบฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและ ฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจ ขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของ ประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจจะกลายเป็นความยุ่ง ยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศหลายประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่าง